

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМИ ПРАВА

Юхимюк Ольга Михайлівна – к. ю. н., доцент кафедри теорії держави і права ВНУ ім. Лесі України

Принципи реалізації норм права мають історичний характер. Вони є наслідком багатовікового розвитку людства, результатом осмислення закономірностей розвитку суспільства в цілому, втілення їхніх демократичної та гуманістичної традицій. Більш того, принципи правореалізації носять об'єктивний характер та обумовлюються станом суспільних відносин, рівень розвитку яких багато в чому визначається цілями та завданнями, що стоять перед суспільством.

Так, наприклад, завдання побудови правової держави та формування громадянського суспільства, складовим елементом яких виступає правореалізаційна діяльність, дозволяє сформулювати відповідні принципи правореалізації. Це своєрідна система координат, в межах якої має здійснювати реалізація норм права й одночасно вектор, що визначає напрямок її розвитку.

В перекладі з латинської мови поняття „принцип” означає „початок”, „першооснова”, „первинність”. М.А. Вороніна вказує, що „з давніх-давен принцип вважався підвалиною, фундаментом будь-якої соціальної системи (в тому числі правової), вимоги якого поширювалися на всі явища, що належали до цієї системи. Принципи не формулюють конкретних прав і обов'язків і не завжди забезпечені конкретними законодавчими санкціями, однак, від того, на яких принципах заснований правовий порядок, можна значною мірою судити про характер самої держави (демократична, тоталітарна тощо)”[1].

На нашу думку, під принципами правозастосовчої діяльності слід розуміти об'єктивно властиві цьому виду суспільної діяльності відправні начала, незаперечні вимоги, що ставляться перед суб'єктами здійснення правореалізації й які виражають найважливіші закономірності і підвалини даного типу відносин та відрізняються універсальністю, вищою імперативністю, загальнозначимістю та стабільністю.

В той же час, слід пам'ятати, що принципи реалізації норм права - це не готові інструкції, а тим більше не універсальні правила, керуючись якими суб'єкти могли б автоматично досягти високих результатів.

Загалом, призначення принципів реалізації норм права велике й полягає в тому, що вони: закріплюють засади здійснення правореалізації в суспільстві; спрямовують розвиток і функціонування правової системи; зумовлюють напрями правотворчої, та інших видів юридичної діяльності; виступають важливим критерієм законності дій суб'єктів правореалізації.

Принципи, на які спирається правореалізаційна діяльність, складають цілісну систему. До якої, враховуючи викладені вище положення, слід віднести принципи: гуманізму; демократизму; соціальної справедливості; добропорядності громадян; верховенства права; законності; рівності всіх перед законом; гласності; взаємодії з органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, населенням; незалежності суб'єктів правореалізації; професіоналізму та компетентності.

Усі ці принципи правореалізаційної діяльності можна поділити на такі групи:

1) загальносоціальні - визначаються рівнем розвитку суспільства, є одним з кращих досягнень людства - принципи гуманізму, демократизму, соціальної справедливості, рівності всіх перед законом;

2) спеціальні - своєрідна система координат в межах якої розвивається правореалізаційна діяльність - принципи верховенства права, законності, добропорядності громадян, гласності, взаємодії з органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, населенням, професіоналізму та компетентності, незалежності суб'єктів правореалізації.

Однак, наведену класифікацію принципів реалізації норм права не слід розуміти як універсальну, а треба сприймати як заклик до встановлення інших, нових критеріїв їх систематизації.

Отже, перелічені вище принципи треба розуміти як відправні начала, незаперечні вимоги до такого виду суспільної діяльності як правореалізація, а тому їх слід враховувати при реформуванні системи правозастосовчих органів та організацій. Адже лише при виконанні цих принципів всіма суб'єктами правореалізації з впевненістю можна говорити про демократичність та правовий характер правової системи зокрема та держави загалом.

1. Братко А.Г. Правоохранительная система (Вопросы теории). -М.: Юрид. лит, 1991. – С. 3